

סחלבים בכל מיני צבעים

דניאל הרמתי, מורה חיילת
בית ספר שדה גליל

**פריחת הסחלבים בשיאה והר תורען הוא ה-מקום למצוא אותם ובכמויות.
על השתתפות בסקר סחלבים ברכס תורען ושיבולים נוספות.**

יום חמישי, הודעה בווטסאפ מאחיעד: "אני עולה לסקר סחלבים בתורען ביום שני, מי מצטרף?" הסתכלתי בלוח ופתאום באמצע כל הטיולים וההדרכות, הופיע לי יום לבן (מה שנקרא יום פנוי) ואיזה מזל! דווקא ביום שני. קפצתי על המציאה ולפני שגתה תשבץ לי איזה הדרכה החלטתי לנסוע ולתור בתורען אחר סחלבים. ספויילר: התוצאות היו מדהימות!!!

סחלב הגליל
צילום: יואב שרעבי

לפני הכול בואו ניזכר מה קרה בפרקים הקודמים על הר תורען: הר תורען נמצא במרכז הגליל התחתון, צפונית לצומת גולני ורכס הרי נצרת ודרומית לבקעת בית נטופה. על פסגת ההר משני קצותיו נמצאים שני ישובים: האחד בית רימון, והשני מצפה נטופה. זהו הרכס האחרון בגליל התחתון שנשאר יחסית פתוח ופסגתו מאפשרת מסדרון מעבר לבעלי חיים ושטח מחייה לצמחים שונים וייחודיים. לפני כארבע שנים בשלהי המהפכה החברתית הגיעה קבוצה של אנשים לפסגה של הרכס, והחליטו להקים ישוב חדש בשם שיבולת. הרעיון של הישוב היה לשלב בעלי מוגבלויות באוכלוסייה "רגילה". גרעין שיבולת התיישבו ברכס תורען בצורה בלתי חוקית ולכן פונו משם. בהמשך היו מס' ניסיונות נוספים להתיישב על הרכס גם בצורה חוקית. בית ספר שדה גליל הסכים עם הרעיון של הישוב (שילוב בעלי מוגבלויות באוכלוסייה) אך התנגד נחרצות להקמת הישוב במיקומו הנוכחי עקב

הפגיעה בצומח ובחי, ואף הוצעו מס' חלופות. לבסוף, בחודשים האחרונים נקבעה החלטה שהישוב שיבולת לא יוקם לעת עתה.

אבל תמיד צריך להיות עם היד על הדופק. הדרך הטובה ביותר להשאיר מקום כשטח פתוח היא להראות את החשיבות שלו ואת הערכיות שבו. לכן יצאנו לסקור את מיני הסחלבים שנמצאים על ההר, בתקווה שהתוצאות יהיו מרשימות מספיק על מנת להשאיר את החלטת מנהל מקרקעי ישראל כמו שהיא. משפחת הסחלביים, הינה משפחה ייחודית ובעלת מגוון רב של צמחים. בארצנו מצויים כ-29 מינים כולם מוגנים ורובם גיאופיטים (צמחים רב שנתיים בעלי פקעת או בצל אוגרי מזון). אצל הסחלבים בעת נביטת הזרע מתעבה אחד השורשים לפקעת אוגרת חומרי תשמורת. כשהפקעת הראשונית מתחילה להידלדל מתפתחת מאחד השורשים פקעת נוספת, שתישאר מלאת מזון עד לשנה הבאה. דמיינו לעצמכם את התמונה הבאה, שתי פקעות וביניהן שורש קצר, ועכשיו תוכלו להבין מדוע בחרו החוקרים לתת לסחלב את שמו המדעי, הלוא הוא Orchid (אשך ביוונית). על מנת שיוכל הסחלב לנבט מלכתחילה, הוא חייב ששורשיו יקשרו לפטרייה ייחודית הנקראת ריזוסטמיה. השורש והפטרייה מקיימים ביניהם יחסי גומלין בשם מיקוריזה. לכן רק במקומות בהם גדלה הפטרייה יוכלו לצמוח סחלבים. הפטרייה מקבלת מהשורש

פחמימות והשורש מקבל מהפטרייה מינרלים. אז יש כאן ממש תמיכה ועזרה הדדית!
עם כל זאת, הדבר המדהים ביותר בסחלבים, שהופך אותם לצמחים מרתקים ומרהיבים הוא דווקא
התאמתם המדויקת להפליא למאביקים שלהם – חרקים, דבורים ופרפרים. הסחלבים פיתחו ריח מיוחד, וכן
צורות וצבעים יפיפיים על מנת למשוך אליהם את המאביקים. המומחיות הגדולות בהתאמה הן הדבורניות,
עלי העטיפה הפנימיים של הפרח נראים כמו דבורה השותה צוף מהפרח. נוסף על כך משטח הנחיתה על
הפרח הוא בעל שערות המענגות את הדבורה הזכר ברגע שהוא עומד עליו, מי לא היה רוצה להגיע לפרח
כזה?

שיטות אלו נותנות לסחלבים פרסום והפצה בחוגים הנכונים, ואנו זוכים ביופי מרהיב ובמגוון אדיר של צבעים
וצורות מיוחדות שלא ניתן לראות בשום מקום אחר חוץ מאשר בטבע שלנו.
במהלך הסקר הסתובבנו במשך שעתיים וחצי בגבעה שעליה יועדה לקום שיבולת. כל אחד מאתנו לקח קו
גובה אחר וחיפשנו ריכוזי סחלבים ומינים שונים. כשמצאנו מין מיוחד או ריכוז גבוה של פרטים, סימנו את
המקום באמצעות ג'י פי אס. פרט לסחלבים, זכינו לראות עקרבים, עכבישים ופרפרים, נוף מדהים לכל רכסי
הגליל עד למירון, וכמובן פריחה משגעת של רקפות, כלניות, פרגים והמוני צבעוניים. בקשר לסחלבים,
במהלך השיטוט בפסגת הרכס מצאנו 10 מינים שונים של סחלבים יפיפיים בריכוזים שונים.

ואלו המינים: סחלב פרפרני. סחלב שלוש שיניים. סחלב
הגליל. סחלב אנטולי. סחלב מצויר. סחלב השקיק. שפתן.
דבורנית צהובה. דבורנית דינסמור. דבורנית שחומה.
ריכוז מיני הסחלבים והמגוון האדיר שבהר תורען מעירים
אותנו לסכנה. אם שיבולת תקום לתחייה הסחלבים ימותו
תחת היתרי הבנייה. כשנשאר לנו כל כך מעט שטח פתוח וכל
כך הרבה יופי שהוא חובק בתוכו, שווה לנו לנצל את המקומות
שבהם אפשר וחשוב לשמור על הטבע, טבעי ככל שניתן. עלו
להר תורען ובחנו בעצמכם האם שווה לשמור על הרכס הזה
ועל המינים הנדירים והמיוחדים שחיים בו, לא תתאכזבו!

דבורנית דינסמור. מותאמת בצורה מושלמת
להאבקה על ידי דבורים
צילום: דניאל הרמתי

שפתן מצוי, מין יחיד בסוגו בארץ
צילום: דניאל הרמתי